

**KIS-786 – Gl. descriptif, thesaurus, Et. auto-, Gl. mimique,
dysphonétique & dyséidétique & all, mystique, médiocre —
Distagadur ar brezhoneg, Gl. géothermie, dérive des continents**

(GE & LM – 13-23 01 03)

DESCRIPTIF

[GE] Gl. *descriptif* g. "teul ma kaver deskrivet udb.". Ur c'hraf a yezhouriezh ez eus aze : spizañ ar c'heñver etre ur werc'henn ha treug ur wezhiadenn. Kregiñ a rejomp da brederiañ a-zevri war ar gudenn e 1968¹ : e-keñver treug ar fiziout, e voe graet *fizier* eus an hini a ra ar fiziad ha *fiziadour* eus an hini a zegemer ar fiziad. Da heul e voe savet an daouadoù *kaser-kasadour*, *enneger-ennegadour*, *taler-*, *talour-taladour*, *kemennour-kemennadour*, h.a.².

A se, dre astenn ar selled, e voe kevenebet arvezioù an derou, ar c'hentod hag arvezioù an disoc'h, an eilod : *igorell*³ (Gl. *indicatif*) "alc'houez ar mont tre", (Mediaoù) "arouez derou ur gasadenn" ; *fuc'hell*⁴ "elfenn oberiat ar fuc'hañ" — *bannadell*⁴ "elfenn c'houzañvat ar bannañ" ; *oriadell* "lankad disoc'h ar gread revel — ac'hoel..."⁵ ; *digonadell*⁶ (Gl. *performatif*) "dezgeriad a zo war un dro savelad ar gwezhañ dezgeriet", sk. : "*Hoc'h aotren a ran da vont*" a zo war un dro dezgeriañ ha reiñ an aotre, h.a.

Ar rann lostger *-ad-* a gaver peurliesañ en termenoù o tennañ d'an disoc'h, d'an eilod, d'ar c'houzañvadezh. Alese ar fazi a reas VALLEE o strishaat erdal al lostger - (*i*)*ad* d'ar ster gouzañvat hepken : *fiziad*, *gloaziad*, *lazhiad*, h.a. KERVELLA a voe an

---

¹ Sl. KIS-009, La-03, pp. 64-69.

² Sl. KIS-413, La-10, pp. 15-17.

³ Sl. GSTL. ¶ 2012.

⁴ Sl. KIS-188 — Gl. **mobiles, projectiles, missiles**, La-07, pp. 76-82.

⁵ Sl. DGYA.A-3, pp. 18, 44.

⁶ Sl. KIS-505, La-10, p. 429.

hini kentañ o titouriñ ar geveneped etre al lostgerioù *-ell* “a verk dreist-holl ur benveg¹ hag *-adell* “a verk drezañ e unan danvez an ober”, pa verk “da skouer, « ur gavadenn » an ober [...] ha « kavadell » danvez ar gavadenn”².

Dre se, e kinnigfen amañ Br. *deskriवादell* (ne dalvez ket da zeskrivañ, met da reiñ disoc'h an deskrivañ).

N'eus eno netra reizhiadek evel just. Nemedenoù ez eus, da skouer *krouell* (pa c'hortozfed *krouadell* evel ma lavarer *magadell*). Bez' en deus *-ell* arverioù all ivez e-maez ar geveneped derou—disoc'h, evel m'en diskouez ervat KERVELLA : *c'hoariell, kibell, logell*, h.a. Da venegiñ e vez gant *-ell* an durc'hadur ster "gwerc'hennañ, merkañ traoù louer, traoù arver pergen", pezh a not KERVELLA pa gomz eus “ur benveg” hag a du 'rall pa geveneb *-ell* hag *-enn* “a denn nebeutoc'h d'un dra fetis”³. Lakaat a-gostez evel just amprestoù evel *gwastell, mantell, skabell* ma klot Br. *-ell* gant furm henc'hallek pe latin Gl. *-eau*.

THESAURUS

[GE] Gl. *thesaurus*. Termen arveret e-lec'h *trésor* evit arbouezañ klokted ur renabl hanc'herioù, alies dre bedanterezh pur. Da 'm meno e spir Br. *teñzor* — kv. *Teñzor ar gwenedeg* embannet e 1935 gant Roparz HEMON, *Teñzor an henvrezhoneg* (diemb.) gant Goulven PENNAOD e tro 1965, boulc'het gantañ ur maladur nevez e 1988 dindan an talbenn : *Thesaurus veteris brittonici sermonis ad usum Britanniae (minoris) clericulorum...*

(YVT & GE – 18-30 01 03)

[YVT] Un nebeud mizioù zo e savas c'hoant ennon da studial ar milenn hag ar strafuilhoù anaoudel. [...] Krog mat e oa Herve gant al labour hag adlennet em eus

---

¹ Sl. YBRB. p. 435.

² Sl. YBRB. p. 440.

³ Sl. YBRB. p. 435.

pezh a oa bet embannet war LAVAR¹. E miz Even en em lakais da dreiñ ur pennad e brezhoneg. Ned eo ket disoc'h al labour. Ha gallout a rafen kas an tamm deoc'h memestra e sigur kaout hoc'h evezhiadennoù hag alioù, rak nebeut a dra zo war an danvez c'hoazh ?

AUTO-

[GE] Setu un nebeud evezhiadennoù evel ma c'houlennet. Tennañ a reont d'an danvez end-eeun (ha da yezh an aozer gallek !), da gudennoù yezhouriezh a chom da ziskoulmañ, erfin da 'z labour treiñ. Bezet ar frazenn c'hallek tennet eus an destenn a loc'hez diwarni :

“L'élève, dans ses activités de lecture et d'écriture, ne bénéficie pas du système facilitateur que constitue habituellement le cadre d'une conversation et doit s'appuyer sur ses seules connaissances. Le caractère *auto-régulé* de ces activités, enfin, interdit toute l'aide à l'interprétation que peut apporter un interlocuteur, par son *para-langage* (gestualité, mimiques), ou, plus directement, et dans le cas de l'adulte, par ses activités de tutelle.”²

An arroud hirañ gwellañ a roan evit lakaat war wel ster an termen Gl. *auto-régulé* hag, en e sigur, studiañ daou gevatal brezhonek d' ar rakger Et. *auto-*.

Hemañ zo dirazañ ar rakgerioù Br. *em-*, *unan-*. Evel ma c'hallez merzhout dre ar gerioù savet a vloaz da vloaz, ez eus bet tastornadurioù³ en dibab anezho. Poent eo moarvat ren un dezrann pishoc'h :

~ Br. *em-* (< Kt. *ambi-*, aet ivez da Kb. *am-*, *ym-*, Br. *am-*) zo gantañ an durc'hadur ster orin "tro, kelc'h, tro-dro" ; ken abred hag an henvrezhoneg e stagas da verkañ, etre sterioù all, an dol graet gant treug an ober o tistreiñ etrezek an oberour, eleze ar ster emodel o deus hiziv an darn vuiañ eus ar verboù rakgeriet dre *em-*. Er C'hramadeg e respizer an emod evel furm ar verb ma 'z eo ar gouzañvour an un hag an oberour, o sellout enta an dol evel kloz. Er Brederouriezh, e stigner rikoc'h ar gudenn hag e tiskouezer ne gloz nepred an dol : ar *me* derou an dol ned eo nepred ar *me* dibenn an

¹ Sl. KIS-414 — KIS-418, [1992], La-10, pp. 18-36, danevelloù labour *Bodad ar Yezh arnevez*, aozadur ambilhet gant Herve KERRAIN.

² Abdelhamid KHOMSI, “Les troubles cognitifs de la scolarité ou la galaxie Dys”, in *Manuel de Psychologie pour l'Enseignement*, coordonné par Daniel GAONAC'H et Caroline GOLDER, Hachette Éducation, 1995, p. 448.

³ Sl. da skouer La-15, p. 161.

dol, hennezh o vezañ kantet en dangorenn, hemañ o vont da ergorenn¹. Bezet pe vezet, ar rakger *em-* a denn ar selloù war geñver an oberour outañ e unan.²

~ Br. *unan-* (Kb. *hunan-*) ne sti ket war dreug an ober, met war an dieil, an dizalc'h ez eo an oberour, war ezvezañs un emell a-berzh un oberour all en treug : *unanvezeziñ* "bezeziñ hepken ar pezh a genderc'her".

Alese ar c'hemm lakaet etre daou zoare da intent un ober a-zol : kreizañ an ambred pe war dol an treug, pe war dizalc'hted an oberour. Ken e c'hell an un ober bezañ dezgeriet pe dre ur furm dre *em-*, pe dre ur furm dre *unan-* hervez an doare m' en intenter, m' en ambreder. Da skouer, Kb. *hunanlywodraeth* "self-control, self-command, self-restraint ; autonomy, independence or self-government", *ymlywodraeth* "autonomy" ; *hunanreolaeth* "self-control, self-command ; autonomy, self-government", *ymreolaeth* "autonomy, self-governing"

³ — anat ez eus damgensterioù eus an termenoù-se ha pa vent o wiskañ kemeradurioù kevarall dre an arver. E brezhoneg, pa ouzon, ne gaver ket c'hoazh seurt daouadoù hag an termenù dre *em-* ha dre *unan-* zo bet savet e rezh unadoù, alies a-zave d'ar yezhoù kein : *emren*, *emgefren*, *emreoliñ*, *emreoliata*, *emgenurz*, *unanvezeziñ*, *unanderen*, *unandrezalc'h*, *unanazasaat*.

A dra sur ez eus bevennoù d'an dibab diouzh ambredañ : intent a c'haller *unanreoliñ* evel "reoliñ an unan, kuit a emell a-berzh unan all" hag *emreoliñ* "ren reoliñ war an unan", ober damgensterioù anezho ha peurliesañ o arverañ an eil evit egile ; hogen *emvezeziñ* "bezañ bevezet gant an unan" n'en deus netra da welout gant *unanvezeziñ* ha ne c'haller ket e arverañ en e lec'h⁴.

Ha treiñ a zleez Gl. *auto-régulé* dre un deverad pe diwar *emreol-* (oc'h arbouezañ ar vezañs er gwezhiañ meneget eus un arc'hwel reoliñ warnañ e unan), pe diwar *unanreol-* (o c'houverkañ e c'hoarvez ar gwezhiañ hep reolerezh diavaez) ? Tanav ar c'hemm etre an daou gemeradur. Koulskoude, ar frazenn c'hallek a hañval reiñ un ditour evit heñchañ an dibab : "*Le caractère auto-régulé de ces activités interdit toute l'aide à l'interprétation que peut apporter un*

¹ War se, sl. La-09, pp. 13-14.

² Sl. ivez La-15, pp. 17, 20-21.

³ Hervez GPC 1920, 1921, 3799 ; *Y Geiriadur Mawr*, English-Welsh, 1980, p. 23.

⁴ Wan an divoud, sl. keal an *amdeadezh*, La-15, p. 161.

interlocuteu

r

” ; keal zo, hag eñ nac'hek, eus un dasperzhiañ a-ziavaez, pezh hon goudrofe da zibab an deverad dre *unan-* : “*An unanreolet ez eo an kez obererezhioù a vir na ve un emzivizer evit reiñ skor d'an desteriañ dre e lezlavar...*” Evel just, ne ve ket ankevasas ober gant *emreolet*, met o vezañ ma kerzomp loazioù na gaver ket er yezhoù all, perak o lezel a-gostez ?

Kement-mañ ne vir ket ouzh *em-* a vezañ engwezhiet en arverioù all kemplezh pe gempleshoc'h ; teir skouer hepken :

— Br. *emgann* a verk un ober hervez un treug a-zol ; an treug avat, e-lec'h bezañ unvlein, o tistreiñ etrezek an oberour, zo daou vlein, o vont-dont etre daou oberour ; treug daou vlein ivez gant Kb. *ymladd* "fight, battle", tra ma 'z eo unvlein Kb. *hunanladdiad*, kenster da Br. *emlath*.

— Pa 'm eus bet da reiñ ur c'hevatal da Gl. *corps propre*, Al. *Eigenleib*, e 'm eus dibabet *emgorf*, rak *unangorf* a dalvez "korf an hinienn he unan a-gevenep da gorf an hiniennoù all", hogen keñver an hinienn ouzh he c'horf ned eo ket a natur gant he c'heñver ouzh korf ar re all, ur c'heñver dolek hag estreget dolek eo, ken kemplezh ma ne baouezo ket buan ar brederourion ag e holc'hiñ — ha betek gouzout ez eo al luniad Br. *emgorf* an dec'heriad al leiañ ankevasas¹.

— Un dec'heriañ kemplezh all e voe an hini a zisoc'has gant *emouezañ ouzh*. Diac'hinek eo hon c'heñver ouzh an traoù a anavezomp evel bezant dirazomp, dikoc'h : erouez dimp ; emaint war un dro en diavaez ac'hanomp, “*trehontus*” eme HUSSERL, hag unan ganimp, “*unkreud*” ganimp eme MERLEAU-PONTY : *em-* a zec'her an dol a zo en anaout an traoù erouez — MERLEAU-PONTY c'hoazh a gomz eus “*an narkisegezh voniek a zo e pep gwelou*

t

”

² ; an araogenn *ouzh* a zec'her eil tu an diac'hinad, trehontusted an traoù.

MIMIQUE

¹ Sl. KIS-617 – Al. **Leib** er brederouriezh, La-12, pp. 323-324 pergen.

² Sl. KIS-524 — Keal ar c'hreud e preder Merleau-Ponty, La-11, p. 126 pergen.

[GE] En arroud gallek meneget a-zioc'h, p. 366, e lenner ar bomm : “*paralanguage* (gestualité, mimiques)”. Kinnig a rez treiñ Gl. *mimiques* dre Br. *dremmveziou*. Diouzh va zu e 'm eus kinniget Br. *dremmvez* da arouezñ arveziou an dremm e kement ma 'z int eztaoladoù. Hogen ouzhpenn an dremm a dalvez da eztaoliñ : kement fiñv eus ar c'horf ; ken ez eo an *dremmvez* un darn eus ar *meid* (an termen-mañ eo zo kevatal da Gl. *mimique* en e vrasañ erdal). Evel a lenne¹, e lakaer kemm etre ar *meid* diarvenn, divizet gant e aozer evit reiñ da anaout, eleze ar *meid ereulat* (sk. : ar gourdrouz gant ar meilh dorn), hag ar *meid* andiarvenn, o c'hoarvezout daoust d' e zouger pe hep gouzout dezhañ pe *meid arverka*² (sk. : ar ruziañ, an ustead anal) . En destenn c'hallek e lenner : “(*gestualité, mimiques*)”, pezh a lak da soñjal ez intent an aozer *mimique* er ster strishaet a zo hini Br. *dremmvez* evel ma troez.

DYSPHONETIQUE & DYSEIDETIQUE & ALL

[GE] Bezet an arroud-mañ eus ar pennad gallek usveneged :

“Boder et Jarrico distinguent deux types de dyslexiques, les *dysphonétiques* et les *dyséidétiques* [...]. Pour Casalis et Lecocq, qui ont une approche plus expérimentale, on peut identifier [...] des dyslexiques *phonologiques* et des dyslexiques *morphémiques*. [...]

“Les **dysphonétiques** appelés aussi *chinois**, se caractérisent par des erreurs de lecture, mais aussi d'orthographe, faisant largement appel à des formes logographiques (ou « globales ») et utilisent peu le recodage phonologique.

“Les **dyséidétiques**, appelés aussi *phéniciens**, se caractérisent par les stratégies inverses.

“Les **dyslexiques phonologiques** sont caractérisés par leur insensibilité à la régularité orthographique et leur sensibilité à la fréquence des mots.

“Pour les **dyslexiques morphémiques** la lecture des mots est indépendante de leur fréquence d'apparition, mais très sensible à leur orthographe.

¹ Sl. La-11, en ennotenn a-c'haoliad war pp. 97-98.

² A-zivout an diforc'h etre *arverk* (Al. *Anzeichen*) hag *ereulad* (Al. *Bedeutung*), sl. La-10, pp. 408-409.

* Il s'agit d'une allusion à la forme de l'écriture des deux langues correspondantes. L'écriture du chinois est largement idéographique, avec peu (ou pas) d'indications sur la prononciation. Les formes graphiques représentent directement le sens des mots (les « idées »). La lecture ne peut être médiatisée par la phonologie. Les Phéniciens sont censés être les inventeurs (ou les co-inventeurs) de l'alphabet qui permet (ou impose) le passage par le recodage phonologique.¹

[GE] Gl. *dysphonétique, dyséidétique*. Amañ ivez e kaver amprestoù diouzh diskiblezhioù all, Yezhoniezh, Prederouriezh, amprestoù arvarus, rak en diskiblezhioù-se ez eo disheñvel-mat an diarselloù ; ouzhpenn se, er Yezhoniezh en devez alies an un termen sterioù disheñvel hervez an aozerion. Ne ouzer ket hag ar gedrann *-phon-* amañ a zave d'ar Soniadoniezh (*Fonetik*) pe d'ar Vouezhiadoniezh (*Fonologiezh*) ; evit *-éid-*, hag intentet eo e ster Saussure ("concept"), pe er ster a gaver en *idéogramme* pe er ster dispis a roer er Vredvezekniezh da *idéation* (# bredarc'hwelerezh). Mar komprenan an termenoù-se diwar an notenn dibenn e

ve ar vilenneion *disfonetek* en araez da c'havaelañ hep diaester an arganteul war eeun diwar ar c'hanteul skrivet, gant diaester avat dre ar ristenn kanteul skrivet Ø kanteul mouezhiet Ø arganteul ; ar vilenneion *dizeidetek* o defe diaesterioù evit gavaelañ an arganteul diwar ar c'hanteul (skrivet moarvat, pa zespizer ar furm-mañ evel gin d'ar furm *disfonetek*). Daou ziskoulm evidout : pe amprestañ hag ober gant *disfonetek* ha *dizeidetek* evel ma reer evit an termenoù allyezha savet ent tided ha miret evel skritelloù (hag ivez evit ar gerioù dispredet !), pe loc'hañ diwar ster (martezeet) ar gerioù allyezha : *milenneg soniadel* (evel ma troez), *milenneg skrivadel* (pe *skridadel*), pe c'hoazh degemer an dareulad meneget er pennad : *milenn sinaat, milenn fenikiat* (evel ma rez ivez).

Gant an *dyslexique phonologique* (Br. *milenneg mouezhiadel* kentoc'h eget *mouezhiadoniel* — e brezhoneg evit deverañ n'eo ket dav mont da gerc'hat anv ar skiant evel ma reer e galleg) e tave, mar komprenan, an adanv *phonologique* d'ar pezh a chom reol : ar *milenneg fonologek* a ve kizidik ouzh furm vouezhiadel ar gerioù ha bouc'h ouzh ar furm skrivadel anezho. En eneb, ar *milenneg morfemek* a ve kizidik ouzh ar furm skrivadel ha bouc'h ouzh ar furm vouezhiadel. Amañ, div evezhiadenn :

---

¹ Abdelhamid KHOMSI, *ibid.*, p. 449.

² Sl. La-07, pp. 8-9 & La-10, p. 27.

Da gentañ, arvarus kenan eo ar skritell : *dyslexie morphémique*, p' en deus *morphème* lies ster hervez hanc'heriegoù an aozerion ha, gwashañ tra, pa vez kemmesket an hanc'heriegoù.

En Europa dre vras, ar *morphème* (Br. *neuziad*) zo ar vihanañ furm dezhi ur ster, dezhañ daou spesad : ar *morphème lexical* pe *lexème* (Br. *geriad*), ar *morphème grammatical* pe *grammème* (Br. *yezhad*). Da skouer, Br. *debromp* a c'hoarvez eus daou neuziad : ar geriad *debr-* hag ar yezhad *-omp*.

MARTINET avat a ra gant *monème* e-lec'h *morphème* ha gant *morphème* e-lec'h *grammème*, setu perak ez eo arvarus komz eus *dyslexie morphémique*. Diouzh reizhiad MARTINET e talvezfe kement ha *dyslexie grammémique*.

D'an eil, un diaester grevus a zeu war wel : pa droez *dysphonétique* dre *milenneg soniadel*, e tave *soniadel* d'ar pezh a zo anreol : ar *milenneg soniadel* a vez diaes dezhañ piaouekaad ar soniadoù hag aes piaouekaad ar skridadoù ; hogen, a-c'hin, an *dyslexique phonologique*, ar *milenneg mouezhiadel* zo reol gantañ piaouekaad ar mouezhiadoù hag anreol piaouekaad ar skrivadoù. Ha ne ve ket gwell treiñ termenoù BODER ha JARRICO evel henn : *dysphonétique* = *misoniadedeg*, *dyséidétique* = *miskridadeg* ha termenoù CASALIS ha LECOCQ evel henn : *dyslexique phonologique* = *miskrivadeg*, *dyslexique morphémique* = *mivouezhiadeg* ? En doare-se e ve lakaet war wel an diforc'h etre diarselloù an aozerion : ar re gentañ o lakaat e penn kont ar furmoù lavar evel ergorennoù gweledel ha klevedel (diarsell alvezel), an eil re ouzh o lakaat e penn kont evel arouezioù dezho perzhegezh (diarsell arc'hwelel).

Evit klozañ e lavaran adarre : o vezañ m'emaomp amañ en domani “un aozer × ur reizhiad”, ha ne ve ket eeunoc'h amprestañ an termenoù allyezhañ gant o sioù ? En ur lezel evelkent digor an nor evit imbourc'hioù all renet war-eeun e brezhoneg hag oc'h ober gant termenoù kevazas ?

(FLD, GE, YVT – 24 01 - 21 02 03)

MYSTIQUE

[FLD] Penaos e kendec'herfes Gl. *mystique (une)* ? Diwar vont, e kavan gwall skort maeziad steradurel tro-dro Br. *rin*, *mister* ... ha *rin*, *soulgarget*.

[GE] Gl. *mystique*, (an den) Br. *kevrinad* g.-ed, -ez b.-ed ; arveret eo bet *kevrinour* ivez (ar c'hevatal Gl. *occultiste* roet gant NDBF. n'en deus diazez ebet) ; setu ar bajennad gouestlet gant Maodez GLANNDOUR d'an divoud en e zanvez Geriadur a 'r Brederouriezh.

“MYSTICISME 1) caractère mystique, objectif, des choses : *kevrinelezh* ; 2) caractère porté à la mystique, penchant d'une âme à la mystique : *kevrinegezh*.

“MYSTIQUE (LA) la mystique comme doctrine théorique : *kevrinouriezh* f. ; *kevrinadegezh* f. (plutôt la mystique pratique).

“MYSTIQUE (adj.) 1) au sens objectif : *kevrinel*. 2) Au sens subjectif : *kevrinek* (*kevrinus* a un sens plus vague de mystérieux).

“MYSTIQUE (UN) *kevrinad* m. ed, -idi ; *kevrinour* m.-ion (plutôt mystique théoricien).”

Evidon avat a rafe kentoc'h gant *kevrinadezh* b. eget gant *kevrinadegezh* (valleek, pa na grede ket hon diaraogourion stagañ -ezh ouzh -ad).

MEDIOCRE

[FLD] Penaos e kendec'herfes Gl. *médiocre* ha *médiocrité* ? Re hollek ha dispis e kavan Br. *dister*. Gwelout a rafen kentoc'h un durc'hadur tost d'ar meizad "banal"/"nebant" a oa tenor KIS-672 (e La-13).

[GE] Gl. *médiocre*. An termen brezhonek nesañ zo *lavek* (deveret diwar Br. *lav*, kv. hBr. *lau* "petit, médiocre" (DGVB 237), krBr. *lau* "mauvais", Kb. *llaw* "small, little, mean, weak ; sad"). Kavout a reer (*Le*) *Lavec* evel anvenn familh. Tro 'm eus bet da arverañ *lavek* e La-10, p. 276. E DGYA.B-5 hag e GEAK. en en lakaer kevatal da Gl. *minable*. Da heul : Br. *lavegezh* (nes da Gl. *médiocrité*).

[YVT] Ur gudenn a fellfe din lakaat en argraf amañ : an adanv *lavek. Perak ouzhpennañ al lostger -ek da *lav* a dalvez kement ha Gl. *médiocre* endeo ?

[GE] A-fet neuziadur emañ *lavek* a-steud gant *izelek*, *uhelek*, h.a. VALLEE a lakaas war wel an durc'hadur diouzh an ental a vez gant al lostger -ek (a-gevenep d'an durc'hadur diouzh an erdal a vez gant -el) : “*doueek*, qui possède du « dieu », du « divin »”¹. Studiet eo bet an argraf e La-05². Dre an anadenn a 'm eus anvet

---

¹ Sl. VALL., p. XVIII.

dazvellekaat, e c'hoarvez d'an durc'hadur ster diouzh an ental a zo gant *doueek*, *denek* (savet diwar ur pennanv) chom "intret" el lostger *-ek* ha bezañ degaset gantañ e deveradoù all evel *izelek*, *uhelek* (savet diwar un adanv). Merkomp emañ gant *izel* an daou zurc'hadur ster : dre an erdal, daveadel enta (*un daol izel* — p'he c'heñverier ouzh taolioù all), dre an ental, enlenadel enta (*stouiñ izel* = "gant uvelded") ; gant *izelek* ez eus un durc'hadur enlenadel hepken (= "uvel") ; stiadur heñvel a noter war an durc'hadur enlenadel gant *truek* (e-keñver *tru*), gant *lavek* (e-keñver *lav*)...

DISTAGADUR AR BREZHONEG

[FLD] Ur goulenn a rin ouzhit, a gavi droch moarvat, met a zo o tozonañ va dent a-werso : e diouer un niverenn "Marvailhoù" dediet d'ar sadedeg Traoñ-Kerne ez on en entremar war distilhadur *ae* (*dec'havaelañ*) hag *ao* (*trec'haoliñ*) : [aE] hag [aç] pe [E] hag [ç] ?

[GE] N'on ket soniadoniour. Hag a vouezhiadoniezh e ouzon pezh a zo ret evit na ober re a fazioù distilhadur e 'm labour yezhour. A du 'rall, mard eo unvan hiziv reizhiad ar skrivadur, n'eo ket kenkoulz evit a sell an distagañ. Un torr bras zo etre skalfad ledan distagadurioù an *terminal speakers* ha skalfad strishoc'h distagadurioù an *initial speakers* : alies ne vez ket daou *t. s.* evit emgompren, ken alies all ne vez ket un *i. s.* evit kompren un *t. s.*, nag un *t. s.* evit kompren un *i. s.*, met daou *i. s.* a emgompren (ar re zoken a striv da zerc'hel o distagadur an nesañ gwellañ da zistagadur o c'horn bro). P' hon eus diazezet S.A.D.E.D. e raemp dre gomz un darn vras eus hon labour, an holl nemedon o vezañ brezhonegerion a-vihanik, distagadur pep hini o vezañ intret gant doareoù lec'hel, unan o vezañ Tregeriad, daou all Leonad, unan all c'hoazh Gwenedad. Ne voe nepred diaester ebet evit emgompren. Nepred kennebeut ne voemp prederiet da unvaniñ hon doare distagañ. E berr, mard eo ar reizhskrivadur ur gudenn bolitikel, ez eo an distagadur unan gevredadel. Va meno eo ez emstabilio an distagadur e ser ar gevredigezh vrezhonek ... pa vo unan.

Tud *An Here* o deus kredet merkañ an distagadurioù en o Geriadur. Notet o deus dre vras distagadur beziat luskadoù brezhonek ar mare. Mat, met ne c'haller ket sellout an notadurioù-se evel ur skoueriekadur da vat (evel ma reomp evit ar skrivadur). Ouzhpenn se, ez eus poentoù kalvezel a ve da adwelout en o reizhiad delizherennañ. Da skouer, evit tostaat d'an termenoù a venegez e 'z lizher, e notont

---

² Sl. KIS-093 – Al lostgerioù **-el**, **-ek**, La-05, pp. 68-72.

kaer

['

k

aE:r]

pa

vez

adanv,

['

k

E:r]

pa

vez

pennanv,

ha

kêr

a

notont

['

k

E:r] ivez. Da 'm meno e tistagomp an *-ae-* eus *kaer* hep lakaat an *-a-* da glevout, met en un doare digoroc'h eget an *-ê-* eus *kêr*. N'ouzon ket re penaos delizherennañ an kez soniad digor tre : [Q] pe [h] ? Heñvel dra evit distagadur *-ao-* : marteze e vez klevet *kaol* ha *koll* distaget gant lod dre [ç] o daou, met klevet e vezont kenkoulz all distaget disheñvel gant lod all. Ur soniadoniour a rofe an notadurioù a zere.

(MME & GE – 28-30 01 03)

GEOHERMIE

[MME] Gwelet em eus e oa bet graet war niv. Preder “Douaroniezh[†] gant an ag. *douarwrezel* evit treiñ ar Gl. *géothermie*. Hogen petra a reer eus *Géothermie* ? Ha bastus e ve *douarwrez* e-unan ?

[GE] Daou ster zo da Gl. *géothermie* : 1. Gwrez diabarzh an Douar, Br. *douarwrez*. 2. Studi an anadennoù douarwrezel, Br. *Douarwrezouriezh*. Arbennigour an diskiblezh-se zo an *douarwrezour*.

Ouzhpenn Gl. *géothermique* (Br. *douarwrezel*), emañ Gl. *géothermal*, a-zivout an dour tomm o sevel eus kondon an Douar (Br. *douarwrezek*).

DERIVE DES CONTINENTS

[MME] Hag un dra bennak hon eus e brezhoneg evit : *dérive des continents* ?

---

¹ S.A.D.E.D., *Douaroniezh – Doareoù kalvezel an armerzh arnevez*, Preder 172, 1973, p. 48.

[GE] Gl. *dérive des continents*, Sz. *continental drift*, Al. *Kontinentaldrift*. Arlakadenn bet dezgeriet ken abred ha 1620 gant Francis BACON hag a gemeras he furm skiantel gentañ gant WEGENER e 1912. Hervezi emañ ar bloc'hoù kevandirel o tilec'hiañ gorrek war c'horre an Douar e-keñver ar pennaheloù, an eil re e-keñver ar re all, o kemmañ stumm, oc'h astammañ hag oc'h azglenañ.

Ar c'heal "dilec'hiadur un elfenn e-keñver an hollad ma edo loet" a zec'herier peurliesañ dre Br. *diruz*- :

~ e tachenn ar mennozioù (“*seurt diruzadur eus ar soliadelezhioù an eil re e-keñver ar re all*”, *Emsav* 110, 1976, p. 57 ; “*an diruzañ trema ar goullo*”, *Emsav* 128, 1978, p. 15 ; “*e ziruzadur eus ar varzhoniezh risklus bepred d'ar semiotik dirisklat karront*”, La-10, [1996] 1997, p. 430 ; “*o virout ouzh nep diruzadur er-maez eus ar soliadelezh*”, La-11, [1997], 1998, p. 273) ;

~ e-keñver steriegezh (“*An diruzadur o c'hoarvezout, o tevoudañ nevezsteriadur*”, La-08, [1984], 1992, p. 206 ; “*fondamental — Un diruzadur zo c'hoarvezet gant steriegezh an adanv-mañ*”, La-10, [1996], 1997, p. 383) ;

~ en armerzh (“*DERIVE (prix &) diruzadur*”, GEAK., 1995, p. 60) ;

~ en elektronik stlennegel (“*défaillance par dérive* $\diamond$ *drift failure* $\diamond$ *falladur a-ziruz*”, GSTL. 1995, ¶ 1094).

Da 'm meno e tere Br. *diruz* g. *kevandirel*.